

İNSANIN EN BÜYÜK DÜŞMANI: NEFİS

Eûzübillâhimineşşeytânirracîm.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

el-Hamdü lillâhi Rabbi'l-âlemîne hamden kesîran tayyiben mübâreken fîhi alâ külli hâlin ve fî külli hîn. Ve's-salâtu ve's-selâmu alâ seyyidinâ Muhammedin ve âlihî ve sahibihî ecmaîn ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn.

Emmâ ba'd:

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Allahu Teâlâ hazretleri ibadetlerimizi kabul eylesin. Gönüllerimizin muradlarını, dileklerimizi, Allahu Teâlâ'ya yaptığımız dualarımızı müstecâb eylesin. Bizi dünyanın ve âhiretin her türlü hayırlarına nâil, sahip, vâsıl, mazhar eylesin. İki cihanda aziz ve bahtiyar eylesin.

Allah bir kulunu sevdi mi muhakkak ki onu dünyada âhirette lütfuna erdirir, rahmetine vâsıl eder, nimetlerine gark eder, cennetiyle cemâliyle müşerref eder. Bütün mesele, Allah'ın sevgili kulu olmak.

Allah'ın sevgili kulu olmak için ne lazım?
Allah kimi sever? Ne zaman sever? Ne yaptığın
zaman sever? Allah kime kızar, gazap eder?
Kimi huzurundan kovar? Kimi cezalandırır?

Bunları bilmek lazım.

Allahu Teâlâ hazretleri hangi kullarını
sevdiğini, seveceğini Kur'ân-ı Kerîm'de bildi-
riyor. Mesela:

إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ

*Inna'llâhe yuhibbu't-tevvâbîne ve yu-
hibbu'l-mütetahirîn.*¹ "Allah tevbekâr, tev-
be eden kullarını sever. Temizlenen kullarını
sever."

وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ

*Vallâhu yuhibbu'l-muhsinîn.*² "Allah
muhsin kullarını sever."

Muhsin kul ne demek?

"İbadeti güzel yapan, Allah'ı görüyormuş
gibi kulluk eden" demek. Her ne kadar Allah
görülmezse de Allah'ı görüyormuş gibi bile-

---

¹ 2/Bakara, 222.

² 3/Âl-i İmrân, 134.

cek, Allah'ın kendisini gördüğünü bilecek, bu gözlerin Allah'ı göremeyeceğini bilecek, Allah'ın kendisini gördüğünü bilmenin şuurunda ibadet edecek. O muhsin kul oluyor. Allah muhsin kulları, ibadeti güzel yapan kulları sever.

وَاللَّهُ يُحِبُّ الصَّابِرِينَ

*Vallâhu yuhibbu's-sâbirîn.*³ “Allah sabırlı kullarını sever.”

Çünkü insan sabırlı kul olmazsa ibadetleri yapmaya sabretmez. Oruca sabretmez. Namaz kılmaya, abdest almaya gelmez, sabretmez. Teravihe sabretmez, rekâtini çok bulur, hocanın okuduğunu uzun bulur, giden saatleri kayıp telakki eder. Çocuk sabretmezse Kur'ân-ı Kerîm'i ezberleyip hafız olamaz. Talebe sabretmezse tahsilini tamamlayıp mezun olamaz. Çiftçi sabretmezse tarlasını ekip mahsul alamaz. Dükkânın sahibi sabretmezse, çalışmazsa, sebat etmezse para kazanamaz. Sabır çok önemli. Allah sabırlıları seviyor. Dayanacak, dirençli olacak, dayanıklı olacak, sebatlı olacak, dönecek olmayacak;

---

³ 3/Âl-i İmrân, 146.

yılan, kayan, bıkan, usanan olmayacak, yılmayacak.

Allahu Teâlâ hazretlerinin hangi kulları sevdiğini Kur'ân-ı Kerîm'den "Allah şunları sever, şunları sever..." diye bir liste hâlinde size verebiliriz. Dün bazı güzel huylara ait listeleri dağıttığımız gibi, sevaplı işleri saydığımız gibi, "Yapılmasın, bilinsin de kaçınılsın" diye günahlı işleri sıraladığımız gibi, "Allah kimleri sever?" bunu da bir liste hâlinde verelim. Hazırlanalım, yazalım, listesini yapalım, Kur'ân-ı Kerîm'de âyeti de yazalım; Allah sabırlıları seviyor. Herkes; "Tamam, hoca kendi aklından söylememiş, âyet var." desin.

Fakat genel bir esas olarak, herkesin hemen hatırında kalacak bir şey olarak söyleyelim ki; insanın önünde bazı engeller var, insan amaca onun için ulaşamıyor. Bazı şeyler onu engelliyor. Bazı şeyler onun önünü tutuyor. Bazı şeyler onun ayakbağı oluyor. Bazı şeyler onun aklını kaydırıyor, gönlünü çeldiriyor, azmini kırıyor. İşte Cenâb-ı Hak'tan seni alıkoyan, saptıran, kaydıran, döndüren, ayağını yoldan kaydıran her şey: *Küllü mâ elhâke an zikri Mevlâke fe-hiye dünyâke*. Dünyanın

içindeki çeşitli şeylerdir. Çeşitli şeyler insanı engelleyebilir; menfaat duygusu, mevki makam hırsı, kin düşmanlık duygusu, haset duygusu [gibi] birtakım şeyler insanı engeller. Engellediği zaman insan yolunda yürüyemez.

a. İnsanın En Büyük Düşmanı Kendisidir?

Acaba bizim engellerimiz nelerdir? En büyük düşman hangisidir?

“En büyük düşman” deyince muhakkak ki hemen aklımıza İslâm düşmanları kâfirler gelir. Sırp lar saldırdılar, zavallı kardeşlerimizi kestiler, evlerini yaktılar, çocukları öldürdüler. Yunanlılar, Ruslar; ne kadar can alıyor, ev yıkıyor, çok zulüm yapıyor. Fakat aslında Allah yolunda bir insan öldürüldü mü şehit olur. Mazlum olarak öldürüldü mü Allah mazlumun âhını zalimden alır. Savaşta savaşırken öldü mü şehit olur. Savaştan döner, yaralı, topal, aç, sakat kalırsa gâzi olur. Asıl düşman ona kötülük yapamıyor. Asıl düşman öldürse bile kötülük yapamıyor. Asıl düşman öldürdüğü zaman insan şehit oluyor. Zulmedilirse mazlum oluyor. Mazlumu, şehidi Allah seviyor.

Asıl düşman ne?

Asıl düşman seni Cenâb-ı Hak'tan döndüren, yolundan çeviren, Cenâb-ı Hakk'a ulaşmanı engelleyen... Asıl düşman o. Çünkü o zaman Allah seni sevmiyor. Çünkü yoldan döndün, Allah'ın istediği çizgiye geledin, Allah'ın istediği ibadetleri, taatleri yapamadın, sevaplı işleri yapamadın, haramlardan kaçamadın. Mahvoldun! Mahvoluyorsun! Mahvolunca ne oluyor?

O zaman en büyük düşman o oluyor.

İnsanın en büyük düşmanı nedir?

Hayret edilecek bir şey: İnsanın en büyük düşmanı kendisidir, kendi nefsidir, kendi içindedir! Çünkü başkası “yapma” demesine lüzum kalmadan kendisi içinden bir duygu gelip de yapmayabiliyor. İçindeki “yapma ibadeti” diyen veya “yap şu günahı” diyen içindeki o varlık var ya, işte asıl düşman o. Onun için, rivayette gelmiş ki;

اعدى عدوك نفسك التى بين جنبيك

A'dâ aduvvüke nefsüke'lletî beyne cenbeyke. “Senin en azılı, en büyük, en korkunç

düşmanın içindeki nefsidir, benliğindir, egodur, -yourself- kendidir.”

En büyük düşman insanın kendisidir. Çünkü kendisi iyi insan olduğu zaman dışarıdan gelen tazyiklerle mücadele edince de sevap kazanıyor, kâfirle uğraşınca da sevap kazanıyor. Ama nefsi söylediği zaman; “Namaza kalkma. Namazı kılma. Orucu tutma. Hacca gitme. Sadakayı verme. Hayrı hasenâtı yapma. İslâm yolunda çalışma. Yan gel yat, keyfine bak, eğlen... Ne yapacaksın camiye gidip; gazinoya git, eğlenceye git, bara git, pavyona git... Çalgı, türkü, çengi, oyun, hânende, sâzende...” Böyle diyen, asıl düşman o.

Neden?

Onları yaptığı zaman insan Allah'ın kahrına gazabına uğruyor.

Demek ki bizim asıl düşmanlarımız İslâm düşmanları değil. İslâm düşmanlarına karşı şuurлуyuz, bilinçliyiz. Cihat etmenin sevap olduğunu biliyoruz. “Ölürsem şehidim” diye şehit olmaya gidiyor, şehit olmaya can atıyor, “şehit olayım” diye en ön safta çarpışıyor. Asıl düşman insanın nefsidir.

“Hocam şeytanı unuttun mu? Şeytan düşman değil mi?”

Şeytan düşman ama nefis daha büyük düşman. Çünkü şeytanın doğrudan doğruya insana yaptırım gücünü Allah ona vermemiş. İnsanı ille kısıtıyor, bastırıyor; “Yap şunu! Zorla yaptırıyorum!” Şeytanın böyle bir [gücü] yok. Şeytan uzaktan vesvese veriyor; “fıs fıs fıs...” Yaptığı bu; vesvese fısfısı. Şeytan başka bir şey yapmıyor.

“Şunu yapsan nasıl olur?”

“Yapmam” dersin kurtuluyorsun. “Yapmam” dersin seni yakandan tutup da yaptırmıyor. “Yapacaksın bunu!” Çat pat, tekme tokat... “İlle yapacaksın!” Hani bazı zalim adamlar var, mazlumu ne yapıyor? Tekme tokat, kırbaç sopa, istediğini yaptırtmıyor mu?

“Yap bunu!”

“Yapmıyorum.”

“Al!” Vur, kır...

Zalim yaptırtıyor. Şeytanın böyle bir gücü yok.

إِنَّهُ لَيْسَ لَهُ سُلْطَانٌ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَلَى رَبِّهِمْ
يَتَوَكَّلُونَ

*Innehû leyse lehû sultânun ale'llezine
âmenû ve alâ rabbihim yetevakkelûn.*⁴

Şeytan iman edenlere dış geçiremiyor. Allah'a tevekkül edenlere, dayananlara tesir edemiyor. Fıs fıs fıs yapıyor, fısıltısı mü'mine sinek vızıltısı gibi geliyor, yaparsa yapsın. Şeytan diyor ki;

“İçki iç.”

“Hadi oradan mendebur, melun! Yıkıl karşımdan! Ben sana kanmam!”

Kalkıp gidiyor. Ne yapsın, söz geçiremiyor. Şeytanın başka bir yaptırım gücü yok.

إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا

*Inne'ş-şeytâne leküm aduvvün fe't-
tehizûhû aduvven.*⁵ “Şeytan düşmandır, onun
düşman olduğunu bilin.”

⁴ 16/Nahl, 99.

⁵ 35/Fâtır, 6.

Çünkü kandırır. Fısfısıyla, vesveseyle kandırır. Doğru, kandırır; ama kanmazsan kandıramaz. O zaman asıl düşman değil, sadece söylüyor. Olsun...

"Hocam biz öylelerini çok gördük... *City Centere* gittiğimiz zaman ne barların, pavyonların yanından geçiyoruz da kulak bile asmıyoruz, başımızı bile çevirip bakmıyoruz. Onlar vız gelir tırıs geçer. Çağırıyorlar; çalgı, türkü, eğlence, ışıklar, reklamlar... Hocam vız geliyor, aldırılmıyoruz. Biz öyle vesveselere alışkınız, onlara biz kulak asmayız, geçer gideriz. Evelallah, '*Eûzübillâhimineşşeytânirracîm. Bismillâhirrahmânirrahîm.*' der, geçeriz."

Tamam, geçip gidersen bir şey yok. *Citynin*, barının, pavyonunun önünden geçip gidersen adam arkandan koşup da yakandan yakalayıp sürükleyip seni içeri mi sokuyor?

Hayır, serbestsin. Geçip gittin mi geçip gidiyorsun.

Aferin arslanım! Kanmadın, aldanmadın, içeri dalmadın. Tamam, yaşa, maşâallah! Beş yıldız kazandın, tamam. Geçip gidiyorsun.

O halde en büyük düşman: -rivayette söylendiği gibi- *A'dâ aduvvüke...* “En azılı düşman insanın içinde.” Nefis üstelik bastırır da... Şeytan bastırmaz, nefis bastırır. Nefis bir şeyi istedi mi bastırır da bastırır da bastırır, bağıır da bağıırır bağıırır, tepinir de tepinir de tepinir, ister de ister de ister... “Yap şunu, yap şunu, yap şunu, yap şunu... İstiyorum, istiyorum, istiyorum...” Defol başımdan ya, çekil! Nereye defolacak? Nefis senin içinde. Nereye gidecek? Ölünceye kadar bir yere gitmez.

“Hocam, bundan kurtulmanın bir çaresi yok mu?”

Bunun çaresi; nefsi adam etmek, müslüman etmek. Nefis adam olursa değişir. Bu yüzsüz, arsız, azgın nefis terbiye olursa değişir.

b. Nefs-i Emmâre ve Kurtulma Yolları

En kötü durumu ile nefis nedir?

Nefs-i emmâre.

إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ إِلَّا مَا رَحِمَ رَبِّي

*İnne'n-nefse le-emmâretün bi's-sûi illâ mâ rahime rabbî.*⁶

Boyuna kötülüğü emreder.

“Gel bakayım buraya... Seninle mahrem konuşalım, kimse duymayacak. Ne haber? Nasılsın? Hoş musun? Sevaplardan, günahlardan yana nasılsın? Kendini günahlara karşı tutabiliyor musun?”

“Hocam madem ‘samimi konuşalım’ dedin, kimse de duymayacak; ben bazı kötülüklerin kötülük olduğunu bildiğim halde kendimi tutamıyorum, hep yapıyorum. Her seferinde de pişman oluyorum, ‘yapmayayım şunu’ diyorum, ondan sonra yine yapıyorum. Tutamıyorum, nefsime hâkim olamıyorum. Kendimi engelleyemiyorum. Günah olduğunu biliyorum, Allah’ın sevmeyeceğini de biliyorum; yapıyorum... Hocam bir çaresi yok mu bunun?”

Çare sende. Bu nefsi terbiye etmek lazım.

Nefis emmârelikten dönebilir.

---

⁶ 12/Yûsuf, 53

“Nasıl döner hocam?”

Oruçla döner. Yavaş yavaş döner. Nasıl gündüz karnımız acıkıyor? Nasıl susuyoruz, yemiyoruz? Demek ki olabiliyor. Demek oruç tutuyormuş gibi günaha karşı kendimi tutsam, tutabileceğim.

Daha tutamazsın. Öyle nefsin karşısında kuvvetlenmek kolay değil. Ama yine de bir aylık bir idman. Böyle böyle olur.

Peki, nefis düzelebilirse ne olur?

Nefs-i emmâre olmaktan ileriye gider.

Neyle gider?

Oruçla gider. En başta temel, ilaç; oruç.

“Hocam Ramazan bitince ne olacak?”

Ramazan'dan sonra da oruç var. Ramazan'dan sonra da oruç tutabilirsin. Haftada pazartesi perşembe oruçları var. Her ayın ortasında *eyyâm-ı biyz* oruçları var, başında ortasında sonunda oruç tutmak var. *Savm-ı Dâvudî* var. Davud *aleyhisselam* bir gün tutarmış bir gün tutmazmış, bir gün tutarmış bir gün tutmazmış; senenin yarısı oruçlu, ya-

rısı oruçsuz, o var. Hepsi kitaplarda yazılı. Oruç tutulabilir.

Oruç nefsi engelliyor. Oruçlu zamanda iken insanın nefsi kabarmıyor, azmıyor, şehveti galeyâna gelmiyor, dayanabiliyor. Demek ki oruç tutması lazım. Oruç tutmayı gençlere de Peygamber Efendimiz tavsiye ediyor; “Gençler, evlenin. Evlenemezseniz oruç tutun.” diyor.

“Evlenemiyorum. Daha evlenecek kimse bulamadım. Ev alamadım...”

Tamam, oruç tut. Oruç insanı tutar. Oruçlu olduğu zaman insan nefesine hâkim olur.

Başka?

Zikrullah. Zikrullah nefsi terbiye eder, insana kuvvet kazandırır, iradesini kuvvetlendirir, Allah’ın lütfunu çeker. Zikrullah da insanı korur. “Zikrullah kaledir.” diyor Peygamber Efendimiz. Ne demek?

“Kalenin içine giren korunduğu gibi zikre sarılan korunur.” demek.

Demek ki bir insan zikir yaparsa, oruç tatarsa bu *nefs-i emmâreyi* biraz frenleyebilir.

Başka ne yapacak?

Abdestli gezerse şeytan yanına sokulamaz, yine biraz korunur. Keşke bunun aleti olsa, ölçsek... Bir insan abdestli iken karşısına bir günah çıksa o günahı kendisini tutmak için, [o günahı] yapmamak için dirense, - bunun ölçüğü- abdestli iken nasıl direnebilir, abdestsiz iken aynı günah aynı şekilde karşısına çıksa nasıl direnebilir?

Ben kesin olarak söyleyeyim; abdestli iken insan günaha direncini çok daha fazla kazanmış olduğu için günaha kolay kaymaz. Abdestsizken kolay kayar. Abdestsizken namazı daha kolay kaçıır. Mesela teheccüde kalkacaktı, abdesti var, kalkabilir. Abdestsizken şeytan bastırır, uyutturabilir. Abdestli olmak insanı kuvvetlendiriyor, nefsi zayıflatıyor.

Oruç, zikir, abdestli olmak gibi sebeplerle, tasavvufun yaptırımları ile, tavsiye ettiği hususlarla nefis hizaya gelir.

Bu hizaya gelmek halkın içinde kolay olmaz. Çarşı pazar, gürültü patırtı, kalabalık, gelen giden, o zaman kolay olmaz. Onun için tasavvufta adam olacak insanı biraz kenara

ekerler. *Halvet* deniliyor; kenarda bir eğitim yaptırılır. Kenara ekerler, bir. Üstüne orucu tuttururlar; kadayının üstüne kaymak... Kenara ekerler, halktan bir çekilir. Camiye sokarlar, bereketli bir yere girer. Oruç tuttururlar, daha da kuvvet kazanır. Abdestli buldururlar, daha da kuvvet kazanır. Zikri verirler.

Zikir ne?

İlaç.

Zikri verirler; “Şu kadar zikri ek, bu kadar zikri ek.” Adam zikri çektikçe kendisinin ne mal [olduğunu] anlar. Nefsinin ne kadar zalim olduğunu anlar, gözyaşı döker. “Vay be... Ben bugüne kadar bu gerçekleri görememişim. Vay canına, dünyanın görmediğim başka tarafları varmış. Ben zalimmişim, ne gafilmişim...” diye o eğitimin sonunda yola gelir.

Ama nasıl yola gelir?

Mesela 40 gün helal lokma ile camide abdestli, oruçlu, zikirli, Kur’anlı ibadet ede ede halvet çıkartıyor.

40 gün ne demek?

Bir ay artı 10 gün; 1,5 aya yakın demek.

İnsan 40 gün halvete girer; yemeğini azaltır, uykusunu azaltır, zikrini çoğaltır, nefsi biraz hizaya girer. Ama bazen yetmez.

Mesela Eşrefoğlu Rûmî hazretleri büyük şeyh Sâdeddîn-i Hamevî hazretlerinin yanına gitmiş.

“Evlâdım, maşâallah iyi niyet göstermişsin, terbiye olmaya gelmişsin, hoşgeldin, buyur bakalım...”

Hanımı ile, çocuğu ile gelmiş. Memleketi İznik'ten çıkmış, Suriye'deki Hama şehrine Sâdeddîn-i Hamevî hazretlerinin terbiyesine gelmiş.

“Tamam, hoşgeldin evlâdım.”

Oraya kadar gelmekle iyi niyetini belli etmiş.

“Tamam, gel. Halvete gir.”

Halvete girmiş.

Eşrefoğlu Rûmî hazretleri, nereden tanıyoruz?

Ey Allahım beni senden ayırma

Beni senin cemâlinden ayırma

Balığın cânı su içre diridir

İlâhî balığı gölden ayırma

diyen, *Müzekki'n-nüfûs* sahibi Eşrefoğlu
Rûmî...

40 gün karanlık yerde, insanlarla görüşmeden, helal lokma yiyerek, az lokma yiyerek, abdestle, oruçla, zikirle nurânîleşmiş. 40 gün, 30 gün değil. Bir Ramazan değil, 40 gün.

Şeyhin huzuruna çıkmış. Tabii zayıflamış.
Ne oldu?

Adam içeri kaçtı, tombul yanaklar çukura kaçtı.

Neden?

40 gün az yemek yer, az uyursa insan süzülür.

Hocamız halvetten çıktığı zaman [36] kiloymuş. Hocamız'ı tanıyanlar bilir. Bizim Mahmut kardeşimiz gibi babayiğit, şişman idi. Ama halvetten çıktığı zaman 36 kiloymuş!

Ne oluyor?

“Verem oldu.” demişler. Sapsarı sararmış. 36 kilo!

Halvetten çıkmış, şeyhin elini öpmüş; edepli, terbiyeli... Mânevî âlemi gezdi, gördü, biraz anladı. Nefsin oyunlarını biliyor. Gözü yaşlı, kalbi rikkatli... Şeyhin huzuruna çıkmış, öpmüş.

“Maşâallah, çok güzel olmuşsun evlâdım. Aferin, iyi çalışmışsın maşâallah. Hadi bir daha gir halvete...”

Ne oldu?

Tekrar karanlığa gitti.

Halvet neresi?

Mescidin bodrumu. Pencere yok, ışık yok. Penceresi olsa bile kalın perde koyarlar, ışık gelmesin diye. Benim gibi yaslanmasın diye arkasına demir koyarlar, yaslandığı zaman sırtı acısın diye. Tâkati kalmadığı zaman çenesi düşmesin diye [çenesinin altına] yarım ay şeklinde baston gibi bir şey koyarlar. Ayağı ile beli arasına kuşak sararlar, [dik] dursun diye. İnsan 3-5 gün diz çöküp durdu mu ağrıları başlar, dizleri ağrımaya başlar, dayanamamaya başlar. 40 gün...

“Çok güzel olmuşsun evlâdım. Maşâallah evlâdım.”

Yallah, bir kere daha... Hadi tekrar aşağıya, alt kata, ışısız karanlık yere, mezar gibi yere... 40 gün daha.

40, 40 daha ne etti?

80. Eğer 90 olsaydı üç ay edecekti. İki ay 20 gün.

Bir daha halvet çıkarmış; peşpeşe ikinci halvet. Ondan sonra o da geçmiş. Ama kolay geçmez. Bazıları halvetten çıkar, halveti tamamlayamaz. Halveti herkes tamamlayamaz, kolay değil. Bu tamamlamış. 80 gün zikir, zikir, zikir... Ondan sonra çıkmış, şeyh efendinin elini öpmeye gelmiş. Şeyh efendi şöyle bakmış:

“Maşâallah, çok nurlanmışsın, çok iyi olmuşsun evlâdım. Mücahedeni, zikrini, halvetini Allah kabul etsin. Hadi bir daha giriver evlâdım.”

40 daha, kaç oldu?

120.

Dört ay kara toprak altı gibi aşağıdaki halvet odasında zikir çekmiş. Ondan sonra;

“Tamam evlâdım. Hadi, al sana şehadetnâme. Sen vekilimsin. Git, halkı irşad eyle.” diye göndermiş.

Eşrefoğlu Rûmî hazretleri Kâdiriyye tarikatinin Eşrefiyye şubesini kurmuş olan ârif-i billah, şair, zarif, kâmil, tatlı, sevimli, alim, bilgili, muhteşem bir insan. Eşrefoğlu Rûmî çok büyüklerimizden birisi... İznik’te türbesi var. Ama dört ay peş peşe [halvete girmiş.]

Demek ki nefsin ıslahı için tornadan geçirilmesi, terbiye edilmesi bu şekillerle olabiliyor. Nefsin terbiyesinin başka şekilleri var.

Nefis terbiye oldu mu insan kâmil insan olur, gözünün perdesi kalkar, gönlünün pası gider.

Gönül, kalp paslanır mı?

Paslanır. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz buyuruyor ki;

“Demirin paslandığı gibi insanın kalbi, gönlü paslanır, kararır.”

Kara gönüllü, taş gönüllü, taş kalpli, insafsız, duygusuz, gaddar, kötü fikirler içinde gezen bir kimse; kalbinde hayat yok, kalbi fena. Kalp paslanır.

بَلْ رَانَ عَلَى قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ

*Bel râne alâ kulûbihim mâ kânû yeksibûn.*⁷

Günahlar kalpleri paslandırır. Kalbin cilalanması lazım.

Bazı tasavvuf kitapları var, adı *Cilâu'l-kulûb*; kalbin cilalanması. Ne demek?

Kalbin pası nasıl gider de, insanın gönlü nasıl nurlu olur da insan nasıl çok mükemmel, çok tatlı, çok sevimli, çok yumuşak bir insan olur?

c. Mevlevî Halveti Kaç Gündür?

Mevlevî dedelerinden birisi Almanya'ya gitmiş. 10-20 yıl önce... Mevlevî tarikatinde halvet 1001 gündür. 1001 gün kaç yıl eder?

Üç seneye yakın eder, uzun...

---

⁷ 83/Mutaffifîn, 14.

Mevlevî dedesi Almanya'ya gitmiş, herkes etrafında; lokum gibi adam, her sözü tatlı... Almanlar'ı, Almanya'yı fethetmiş. Bugün Almanlar'dan halifeleri var. Mevlevî Almanlar var; külâhlı, sarıklı, cübbeli... Müslüman, Mevlevî tarikatine girmiş Almanlar var. Ama adamı çok sevmişler. Ne soruyorlarsa hayret ediyorlarmış; "Aa! Bunu da biliyor! Şunu da biliyor!.."

Amerika'ya gittim. Seylan'dan Amerika'ya gitmiş birisinden bahsettiler. New York'ta zengin müslüman bir Amerikalı'nın rüyasına bir mübarek insan giriyor;

"Kızım, evlâdım, gel beni al."

Uyanıyor; "Allah Allah... Hayırdır inşaallah... Rüya gördüm, rüyamda ihtiyar mübarek bir adam 'Gel, beni al.' diyor. Allah Allah... Nereden alayım? Bu kim? Bu rüya ne demek?"

Anlamamış. Başka bir gece bir rüya daha görmüş. Yine aynı mübarek adam rüyada bu müslüman Amerikalı zengin kadına diyor ki;

"Evlâdım, gel beni al."

"Allah Allah... Hayırdır inşaallah..." Uykudan uyanınca diyor ki; "İki oldu. Aynı adam

rüyama giriyor ama ben bunu nereden bulacağım, nasıl alacağım? Dur bakalım, herhalde bir yerden adresi çıkacak, bir sesi gelecek, bu anlaşılacak, bu rüyada bir hikmet var.” diyor.

Sonra üçüncü sefer rüyasında tekrar aynı adamı görüyor. Diyor ki;

“Evlâdım, ben sana ‘gel’ dedim ama yerimi, adresimi söylemedim. Ben Seylan’da oturuyorum, şu adresteyim. Kalk, gel, beni al.”

Amerikalı zengin kadın o rüyadaki adresi deftere yazıyor. Uçağa atlıyor, Seylan’a geliyor. Diyor ki;

“Bâve Muhyiddin. -İsmi bu. Nakşbendî şeyhi.- Bunu nerede bulabilirim?”

Filanca yerde gidiyor, buluyor.

“Hoşgeldin kızım.” diyor. Onu alıyor, Amerika’ya götürüyor. Bâve Muhyiddin Efendi hazretlerini, Nakşbendî şeyhini bu Amerikalı Amerika’ya götürüyor. Ona büyük bir köşk veriyor, ziyaretçiler vesaire...

Anlatan yaşlı kimseler var, orada onu görmüş: Ne sorarsan ezbere söylüyor. Her şeyi biliyor. 100 [küsür] yaşında ölmüş.

Maşâallah, uzun bir ömür... 140 filan dediler. Kabri orada. 5-10 sene önce ölmüş. Ama onunla konuşan tanıdık kimseler var.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

İnsanın gönlünün pası gidince, gönlü nurlanınca...

Gönül yani *kalp* ne demek?

İç âlemi, iç duyguları gelişince, nurlanınca iyi insan oluyor. İşte bu, nefsin ıslahından sonra oluyor. En büyük düşman olan nefis ne oluyor?

Müslüman oluyor. Düşmanlıktan çıkıyor, *emmârelik*ten çıkıyor, ilerliyor, gelişme gösteriyor, pişmanlık duyuyor, *levvâme* oluyor. Hafif hafif güzel işaretler almaya başlıyor, *mülheme* oluyor, *mutmaine* oluyor; değişiyor, gelişiyor, iyi bir nefis oluyor. İyi nefis oldu mu iyi nefis insana iyi şeyler söylemeye başlar: “Ne yapacaksın çalgı yerinde? Git camiye, sevap kazan. Ne yapacaksın abur cubur yemeyi? Bugün oruç tut da sevap kazan. Ne yapacaksın parayla lüks şeyler yapmayı? Şu parayı Allah yoluna harca da sevap kazan...”

İnsanın nefsi müslüman olduğu zaman güzel şeyler telkin etmeye başlar.

Yunus Emre de bir ilahisinde ne diyor?

“Sağa sola efelik taslayacağına, böbür-lenip duracağına o adam nefsini müslüman etsin...” diye söylüyor.

Mühim olan nefsi müslüman etmektir. Nefsi müslüman etmekte de bu oruç çok kıymetli bir araçtır, gereçtir.

İbadetler gaye midir, araç mıdır?

İbadetler insanın kâmil insan olmasına, Allah'ın rızasını kazanmasına araçtır. Amaç Allah'ın rızasını kazanmaktır.

الهی انت مقصودی ورضاک مطلوبی

İlâhî ente maksûdî ve rıdâke matlûbî.

“Yâ Rabbi! Maksudum sensin, ben senin rızanı kazanmak istiyorum.”

Eğer bu amaç göz önünden giderse, ibadetler amaç hâline gelirse, araç olmaktan çıkarsa insan sonuca ulaşamaz. Bunun araç olduğunu, asıl amacın Allah'ın rızasını kazanmak olduğunu bilirse o zaman ibadetlerini güzel yapar. İbadetler Allah'ın rızasını ka-

zanmak için araçtır. Amaç Allah'ın rızasını kazanmaktır. Allah'ın sevdiği razı olduğu kul olmaktır. O zaman insan iyi olur.

Bugün bizim *İslâm, Kadın Aile* dergimiz gelmiş, orada bir profesörle mülâkat yapmışlar; Mevlânâ hazretlerini soruyorlar. “Bakalım profesör ne demiş? Mevlânâ’yı anlamış mı, anlamamış mı?” diye okudum. Mevlânâ hazretleri dinin özünü anlamıştı, ibadetlerin özünü anlamıştı. Dinin özünü anladığı için ana meseleleri söylüyordu. Onun için bazıları onu *dinler üstü* sanıyorlar. *Dinler üstü* değil; müslüman! Müslüman olmayana kızıyor. Müslümanlığa aykırı iş yapana karşı çok sert Mevlâna Efendimiz, öyle o kadar herkesin bildiği gibi değil. Ama ibadetlerin aslını, özünü bildiğinden, özünü kavradığından öyle güzel şeyler söylüyor ki dışarıdaki insanlar bile kendisine hayran oluyor.

Biz de özünü kavrayıp, amacı unutmayıp ibadetleri özüne, amacına, istikametine uygun yapmalıyız. Çünkü ibadetleri özüne, amacına uygun yapmadığı zaman sevap alınamayabiliyor.

Her oruç makbul mü?

Değil.

Bazen oruçlu insan akşamleyin hava alır mı?

Olabilir. Aç ve susuz kalmaktan başka eline bir şey geçmez.

Neden?

İkindide yan gözle harama baktı. Öğlen-
de diliyle kötü kötü şeyler söyledi. Sabahleyin
birisinin gıybetini dinledi. Olmadı işte; gitti
sevap, akşama sevabı kalmadı.

Haccın sevabı kaçır mı?

Kaçabilir.

فَلَا رَفَثَ وَلَا فُسُوقَ وَلَا جِدَالَ فِي الْحَجِّ

*Ve lâ refese ve lâ füsûka ve lâ cidâle
fi'l-hacc.*⁸

Bunları yaparsa haccın sevabı gidebilir.

Parayı verdiği halde zekât havaya çıkabilir mi?

Bazen makineye parayı atıyorsun, bir şey vermiyor, para güme gitti. Kızıyorsun, güm

---

⁸ 2/Bakara, 197.

güm makineyi yumrukluyorsun; "Ben sana para verdim, sen aşağıdan bir şey vermiyorsun!" diye.

Zekât veriyor, Allah kabul etmiyor. Hem makinenin içine para gidiyor, hem de dışarıya bir şey gelmiyor.

Neden?

Zekâtı güzel vermedi, üzdü.

Namazı güzel kılmadı; makbul değil. Orucu güzel tutmadı; makbul değil. Haccı güzel yapmadı; makbul değil. Zekâtı güzel vermedi; makbul değil. Böyle olabilir.

Amacı unutmamak, amaca uygun olarak güzel hareket etmek lazım. Nefsi müslüman etmeye çalışmak önemli.

En büyük düşman hangisiymiş? Kâfir mi?

Değil.

Şeytan mı?

Değil.

En büyük düşman insanın kendi içindeki egosu, *yourself*, *myself*, kendisi. Onu düzeltmek gerekiyor.

İbadetlerin amacı nefsi ıslah [etmek] ve insanı kâmil bir insan hâline getirmektir. Ondan sonra da imtihan bitmez. O kâmil insan olan da ömrü boyunca imtihandadır, güzel işler yapmaya devam edecek. “Tamam, ben diplomayı aldım yat aşağıya...” [Olmaz.]

Bizim rahmetli bir doçent arkadaş vardı, doçentlik imtihanlarını kazanmış, bizim kütüphane müdürü gülererek anlatıyordu: Kütüphaneden ödünç aldığı bütün kitapları almış, hademeye yüklettirmiş, getirmiş, hepsini geriye vermiş. “Tamam, doçent oldum, artık yukarı çıktım, üst kata çıktım, ilim bitti.” demiş. Bitmez! Doçentlikle ilim bitmez. Profesörlükle ilim bitmez.

İnsan insân-ı kâmil olunca hayat imtihanı bitmez, devam eder. Senin de hayat imtihanının devam ediyor, benim de, ötekisinin de... Kâmil insanın da, evliyânın da imtihanı devam ediyor. Evliyâ da kendisine göre kusur işlerse o da imtihanı kaybetmiş olabilir. Onun için, imtihanın devamlı olduğunu bilmek lazım. Devamlı uyanık olmak lazım.

Nefsi herkes bir Őeye benzetir. Bazısı azgın, saldırgan, huysuz bir köpeğe benzetiyor. Ben de hacıyatmaza benzetiyorum.

d. Nefis nedir?

Hacıyatmaz nedir?

Bir  ocuk oyuncağıdır. Yatırırsın, elini kaldırdın mı yine kalkar. Yine yatırırırsın, elini çekince yine kalkar. Adı “hacıyatmaz”. Ağırlık [aŐaęıda] olduğundan üstünden yatırdığın zaman durur, çektin mi yine kalkar. Hacıyatmaz oyuncağı...

Nefis nedir?

Bana göre nefis hacıyatmaz oyuncağına benzer. Bastırdın mı “yendim” dersin; bastırmaya devam et, yoksa elini çektin mi yine kalkar. O azgın nefis baskıyı devam ettirmezsen kalkar, yine mendeburluğunu yapar. Çok dikkat etmek lazım.

Allahu Teâlâ hazretleri nefsimizi terbiye etmeyi nasip etsin. İmtihanın bitmediğini unutmayalım. Daima hayatın sonuna kadar imtihan içinde olduğumuzu bilelim. İbadetlerin araç olduğunu, amacın da Allah’ın rızasını kazanmak olduğunu bilelim. Orucu  yle tuta-

lım, namazı öyle kılalım, zekâtı öyle verelim, haccı öyle yapalım, zikri öyle yapalım, hayr u hasenâtımızı ona göre verelim. Allah'ın sevgisini kazanmaya çalışalım.

Allah hepinizden razı olsun.

es-Selâmu aleyküm ve rahmetullâhi ve berekâtühû.

el-Fâtiha...

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN
Avustralya

[Bütün GURBET SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

